

SZEMLE

A KÖZTÁRSASÁGI ALKOTMÁNY 20 ÉVE. TANULMÁNYKÖTET

A Magyar Alkotmányjogászok Egyesülete, a Pécsi Alkotmányjogi Műhely Alapítvány (PAMA) és a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara 2009. szeptember 25-én konferenciát rendezett *A köztársasági alkotmány 20 éve* címmel, ahol megjelent és előadást tartott az alkotmányjogász szakma színe-java. Ennek a konferenciának az előadásait és néhány további, a témáról szóló tanulmányt jelentetett meg a pécsi jogi kar a PAMA könyvek sorozat részeként. A kötet szerkezete annyiban követi a konferenciáét, hogy az első részbe került a plenáris tanácskozáson elhangzott két előadás szerkesztett változata. A további négy fejezet többé-kevésbé a tanácskozás négy szekcióülésének anyagait foglalja magában. Örövendetes, hogy a konferencián el nem hangzott, de a kötetben helyet kapó opusok zömmel a fiatalabb alkotmányjogász nemzedék képviselőitől, illetve kisebb részben azoktól a pécsi kollégáktól származnak, akik a konferencián szervezőként inkább a szekcióvezetés, mint az előadástartás feladatát vállalták. Értelemszerűen a tematikájában egymáshoz közelebb álló első két, az alkotmányos értékekkel és az alkotmánybíráskodással, illetve az alapjogi fejlődéssel foglalkozó szekcióban nehezebb volt pontosan besorolni az előadókat, így még az is előfordul, hogy az írásos változat nem az eredeti szekció fejezetébe került. Ez értelemszerűen nem történhetett meg az egymástól világosabban elkülönülő tematikájú másik két, az alkotmányjog európaizálódását, illetve a kormányzati rendszert tárgyaló szekció előadásaival.

A plenáris ülés első előadója, Tölgyessy Péter így kezdi a rendszerváltás alkotmányozási problémáit összefoglaló átfogó tanulmányát: „A jogállam, a hatalommegosztás intézményei jobbra teljességgel kiépültek, alaptörvényünk széles körben biztosítja az állampolgári szabadságjogokat. Mégis a magyar sok tekintetben a régi módon viszonyulnak a közhatalomhoz” (17. oldal). Néhány oldallal később megadja a látszólagos ellentmondás magyarázatát is: „...a helyreállított parlamentarizmus alaptörvénye hűsz esztendő alatt sem emelkedett a közvéleményben általánosan elfogadott alkotmányos patriotizmus alapjává. A magyarok alig vettek cselekvően részt a demokratikus fordulatban, az állampolgárok túlnyomó részének nincs karakteres rendszerváltás-élménye. A

kevesek kiegyezéséként megalkotott alkotmányt bajoson lehet szeretni” (30. oldal). Az egyetlen párt által megszerzett kétharmados többség kilátását illetően Tölgyessy azt prognosztizálja, hogy „az ilyen arányban győztes erőnek csaknem szükségszerűen élnie kell a köztársaság újraalapításának, az alkotmányos hatalmi alapszerkezet akár lényeges megváltoztatásának gesztusával” (42–43. oldal), ám figyelmeztet arra is, hogy egy új alaptörvény megalkotása nem teszi egyszerűen tartósan legitimmé a rendszerváltás utáni Magyarország hatalmi intézményeit. Az új magyar tömegdemokrácia stabilizálásához a hatalmi intézmények tényleges eredményességére van szükség. Ennek kerete pedig Tölgyessy szerint csak „a közéleti versengést fenntartó, a mindenkori ellenzéknek a hatalomváltás kellő esélyét ígérő [...] parlamentáris hatalomgyakorlás és a jelenlegi alkotmányos alapszerkezet lehet” (43. oldal). Ez az elköteleződés mintha válasz lenne a kétharmadra esélyes párt miniszterelnök-jelöltjének éppen a konferencia hónapjában mondott, nemrégiben nyilvánosságra került jövőképe, amelynek szlogenje az „egy nagy kormányzó párt, centrális politikai erőtér”.

A plenáris ülés másik előadója, Somogyvári István a rendszerváltás utáni eddigi egyetlen kétharmados többséggel rendelkező kormánykoalíció alkotmányozási kísérletéről számolt be. Az ígéretes előzmények közé tartozik, hogy ötpárti megállapodás nyomán alkotmánymódosítás rögzítette a kétharmaddal rendelkező kormánykoalíciónak azt az önkorlátozását, hogy az új alkotmány előkészítésének részletes szabályairól szóló országgyűlési határozat elfogadásához az országgyűlési képviselők négyötödének szavazata szükséges. A házszabályt módosító parlamenti határozat meghatározta a részletes eljárási szabályokat. Somogyvári véleménye szerint az 1995. évi LXIV. törvénnyel a 24.§ (5) bekezdésébe felvett négyötödös rendelkezés csak az 1994-ben megválasztott parlament megbízatásának idejére került az alkotmányba. A recenzens megjegyzi, hogy az 1995-ös alkotmánymódosítás valóban deregulálta saját magát, de a 24. § (5) bekezdését – feltehetően elvételéből – nem. Ebben a tekintetben úgy tűnik, Arató Andrásnak van igaza, aki a rendelkezést jelenleg is hatályosnak tekinti. (Lásd *Sikeret után részleges kudarc – merre tovább? Posztiszüvevén alkotmányozás Magyarországon*, Fundamentum 2009/3). Abban természetesen már Arató is szkep-

tikus, mennyiben védené meg ez a szabály a jelenlegi alkotmány elveit, értékeit egy azokat fenyegető kétharmados alkotmányozástól. Ahogy arról Somogyvári beszámol, az új alkotmány koncepciója 1996 nyarán nem kapta meg a parlamenti plénum előtt a kétharmados többséget, mégpedig azért, mert az MSZP egy része nem támogatta. Az már kimaradt a beszámolóból, hogy a kormány erősebb pártjának baloldali szárnya azért hiúsította meg a koncepció jóváhagyását, mert az végül nem tartalmazta a szociális államiság deklarációját és az érdekegyeztetés mechanizmusait. Az alkotmány-előkészítő bizottság egykori vezetője ismertette még az Orbán-kormány szintén elvetélt kísérletét arra, hogy az 1949. évi XX. törvényt – a tételes rendelkezések megváltoztatása nélkül – egy szimbolikus gesztussal 2000. évi I. törvénnyel sorszámozza át az Országgyűlés, majd a Medgyessy-, illetve a Gyurcsány-kormány reménytelen próbálkozásait arra, hogy felmelegítsék az 1996–98-as alkotmány-előkészítés szövegeit.

Kukorelli Istvánnak a szerkesztők által a plenáris előadások fejezetébe helyezett írása az alkotmány-módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alkotmányszöveg hatályosságának egy-egy problémájával foglalkozik. Kukorelli két fontosabb példáját említi az alkotmány időről időre egységes szerkezetben megjelentetett szövege körüli vitáknak. Az egyik a Somogyvári által is érintett 24. § (5) bekezdése. Ebben a tekintetben Kukorelli osztja Somogyvári álláspontját az általa „önkioltónak” nevezett szabály megítélését illetően. Hasonlóan elnéző Kukorelli az alkotmány egységes szerkezetű szövegét kialakító közlönyszerkesztőkkel abban a tekintetben is, hogy azok egyszerűen elhagyták az alaptörvény 32/A. § (5) bekezdésének eredeti szövegéből a párt kifejezés előtt az egypártrendszerre utaló határozott névelőt. Vele ellentétesen Gereben István számos publicisztikájában ostorozta az alkotmányozót, amiért – Mécs Imre képviselő kitartó törekvéseinek ellenállva – nem volt képes az „a” betű szabályos módosítással történő eltávolítására. (Lásd például *Cseppben a tenger*, Élet és Irodalom, 2004. január 23.).

A négy szekció összesen harminchárom írása jól szolgálja a kar dékánjának és a PAMA kuratóriumának azt a kötethez írt előszóban megfogalmazott konferencia-szervezési, illetve kötet szerkesztési elvet, hogy mutatkozzon meg az alkotmány-jog-tudomány irányzatainak sokfélesége. Lehetetlen vállalkozás lenne e rövid ajánló keretében valamilyeni referátum ismertetése, egyes előadók név szerinti kiemelése pedig méltánytalan volna a többiekkel szemben. Ezért a továbbiakban – a sokféleséget is ilusztrálendő – néhány olyan írást idézünk fel, amely alkotmányos rendszerünk közeljövőjének Tölgyessy

Péter tanulmánya végén is érintett kérdésében képvisel sajátos nézőpontot. És tesszük mindezt a szerzők nevének említése nélkül, ezzel is a kötet elolvasására ösztönözve e recenzió olvasóit. E feladványt tulajdonképpen már elindította a konferenciáról is szóló írásában az egyik előadó és szerző, Tóth Gábor Attila: „Sok kutató előadásában aggodó és aggasztó tanácsstalanság tükröződött. Míg nem felszólalt a két vezető budapesti jogi kar reprezentánsa. Egyikük coming outtal kezdte beszédét: ő a legitimizmus híve. Másikuk kerülte a kétértelműséget: szerinte a Szent Korona-tan és a Szentírás alapján kell újjászervezni a magyar alkotmányt” (*Lenni vagy nem lenni?*, Élet és Irodalom, 2009. december 18.). Persze azért – ahogy azt a kuratórium előszavában is olvashatjuk – a konferencia előadóinak és a kötet szerzőinek többsége az általános elégedetlenség, aggodalom okaként nem a jubiláns 1989-es alkotmány módosítást nevezte meg, így azután a megoldásokat sem feltétlenül egy új alkotmány irányában kereste, különösen nem a jogállami kereteken kívül.

Az egyik szerző írásának tézise, hogy a jogállami forradalom mint történelmi esemény és jelenleg megkülönböztetendő a Harmadik Köztársaságtól. Ez utóbbiról szerzőnk kijelenti, hogy talán éppen a konferencia idején (2009 szeptemberében) éli végnapjait, bukása ugyanakkor nem jelenti egyúttal az alkotmányos jogállam végét, de a parlamentáris rendszer, az alkotmányos értékek, a jogállami működés védelmének színterévé az Országgyűlés helyett az Alkotmánybíróság, a köztársasági elnök, a sajtó és a személyes „állampolgári készenlét” válik majd. Egy másik szerző diagnózisa sok tekintetben egybevág kollégájáéval, mondván: a demokratikus intézményekben – mindenekelőtt a parlamentben és a pártokban – való bizalom hiánya ellenére is feltehetően kizárt a totalitárius rendszerbe történő visszaút. Részben azért, mert a rendszerváltás elején kialakított magyar intézmények, köztük az Alkotmánybíróság, ma is komoly garanciáját jelentik az alkotmányosság érvényesülésének, de a nemzetközi, mindenekelőtt az európai környezet is egyre inkább kész és képes a nemzetközi demokratikus standardok betartásának kikényszerítésére. Ugyanakkor ez az írás felveti egy sötétebb forgatókönyv lehetőségét is: azt, hogy a jogállamiság álcája mögött megjelenik a putyinizmus, vagyis a Latin-Amerikában honos rendszer valamilyen mutánsa, ahol az alkotmány betűiben megtalálhatók a demokratikus intézmények, a valódi hatalmi viszonyok azonban ettől eltérően alakulnak.

(Szerk.: Kocsis Miklós, Zeller Judit.
Pécs, PAMA Könyvek, 2009.
606 oldal)

LEJTŐS PÁLYA.
ANTIDISZKRIMINÁCIÓ ÉS
ESÉLYEGYENLŐSÉG

Az antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi jog furcsa területe a magyar jognak. Az alkotmány jól ismert 70/A. §-a mellett sorakozik az *egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról* szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.), a Munka törvénykönyve számos diszkriminációtilalmi rendelkezése, a Polgári törvénykönyv vonatkozó szakaszai éppúgy, mint például azok a közoktatási és felsőoktatási szabályok, amelyek az egyenlő bánásmód követelményét és az esélyegyenlőség megteremtését célozzák.

Erős alkotmányos garanciák és dinamikus fejlődő törvényi szabályok ellenére sem állíthatjuk, hogy jelentős gyakorlati hatással bíró eredményeket mutat fel a felmerülő kérdésekben megszólított számos jogalkalmazó. Az Eurobarometer 2009. évi diszkriminációpercepció vizsgálatában hazánk az EU-tagállamok és csatlakozó államok között kiemelten elől áll a faji/etnikai, az életkor és a fogyatékos alapú hátrányos megkülönböztetés érzetének észlelésében, és a nemi diszkrimináció érzete is meghaladja az uniós átlagot. Mindeközben jelentősen csökkent a magyar társadalomban a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni jogi garanciák ismerete.¹ Ez a kép anélkül is kétségbeejtő, hogy hozzáadnánk a romákat érintő erőszakos támadások elszaporodásának (illetve azok sokszor elszomorító hatósági fogadtatásának) vagy épp a gyűlöletbeszéd normalizálásával kapcsolatos állami tehetetlenségnek a részletes elemzését.

Nem meglepő tehát, hogy a magyar jogi szabályozás elégtelen érvényesülése számos szerzőt foglalkoztat.² A Fundamentum előző számában Kovács Kriszta részletes elemzésében rámutat az alkotmánybírói gyakorlat szemléletformáló szerepére.³ Bár az AB nem hozott valóban fajsúlyos döntést a faji vagy etnikai alapú hátrányos megkülönböztetés tilalmával vagy a vallási alapú diszkriminációval összefüggésben, az AB gyakorlata meghatározónak bizonyult a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó későbbi jogi szabályozás kialakításában. Az AB ugyanis korai határozataiban rögzítette azt az alkotmányossági mércét, amelyet a továbbiakban diszkriminációs ügyekben irányadónak tekintett a jogalkotó. E szerint az alapjogsérellemmel össze nem függő diszkrimináció esetén az „egyenlő méltóságú személyként kezelés” elve az alapjogi tesztnél alacsonyabb, ésszerűségi mércét kíván. Ez a mérce vált a kimentési rendszer központi elemévé az Ebktv. első hatályos változatában. Kovács Kriszta írása részletesen elemzi az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH)

gyakorlatának alakulását – az AB által meghatározott alkotmányos mérce árnyékában.

A Munkaerőpiaci Tükör 2009. évi számában Kollonay Csilla írása egy másik, hasonlóan fontos gyakorlati problémára mutat rá a munkaügyi bíróságok joggyakorlatát elemezve. Az Ebktv. ugyanis egy olyan jogvédelmi rendszert vezetett be, amelynek logikája alapjaiban különbözik a magyar jogban korábban már ismert igények és szankciók rendszerétől. Amint Kollonay szemléletesen kimutatja, a jogvédelem régi és új elemei nem minden esetben képesek a zökkenőmentes együttműködésre. Egy egyszerű példával élve: az Ebktv. szerinti esélyegyenlőség követelményének megsértését jelenti egy sor olyan magatartás, amely nem minősül jogsértésnek a Munka törvénykönyve alkalmazásában. Kollonay rámutat, hogy a feloldatlan kollíziók további kiszámíthatatlan (és esetlegesen jogsértő) helyzeteket eredményeznek a mindennapokban.

A Majtényi Balázs szerkesztésében megjelent *Lejtős pálya. Antidiszkrimináció és esélyegyenlőség* című kötet fontos megállapításokkal gazdagítja a magyar nyelvű szakirodalmat. A kötet általános bevezető tanulmányai túlmennek a pillanatnyi jogi helyzet ismertetésén, és kritikus betekintést engednek a Ebktv. alkalmazásának elméleti és gyakorlati nehézségeibe. Gyulavári Tamás nyitó írása bemutatja az Ebktv. legutóbbi módosításait, s közben feltárja a módosításokat kiváltó folyamatokat. Így például részletesen elemzi a Háttér Társaság kontra Károli Egyetem ügy tanulságait, amelyek a kimentési rendszer átalakításához vezettek (16. oldal). A módosítás érdekessége, hogy az Ebktv. átalakított szabályai immár különbséget tesznek a kimentés tekintetében az alapjogsértő és az alapjoggal kapcsolatban nem álló diszkrimináció között. A fejezet kitér továbbá a hatékonyabb eljárési szabályok, így a bizonyítási szabályok változásainak alakulására, amelyeket szintén a Ebktv. gyakorlati alkalmazása indokolt (18. oldal). A törvénymódosítások háttérének bemutatása azért is különösen fontos, mert tudatosítja a hazai jogász-közösségekben: annak ellenére, hogy az Ebktv. európai uniós jogot importált a magyar jogrendbe, a hazai gyakorlati alkalmazás érzékelhetően alakítja az új jogintézmények arculatát és működését.

Kádár András Kristóf írása alapos és informatív áttekintést nyújt az Ebktv.-t alkalmazó intézményekről. Az elemzés kitér ez egyes fórumok eljárásainak egymáshoz való viszonyára (42. oldaltól), részletesen elemzi a különböző fórumok előtt alkalmazandó eljárési és bizonyítási szabályok eltéréseiből eredő feszültségeket, valamint ismerteti az egyes fórumok előtt igénybe vehető speciális jogorvoslati lehetőségeket. Az EBH eljárásáról szólva ismer-

teti a tesztelés mint különleges bizonyítási módszer alkalmazását, összevetve ezt az innovatív bizonyítási módszert a polgári bíróságok előtt szóba jöhető bizonyítási eszközökkel (31. oldaltól). Az írás a gyakorlati tapasztalatok tanulságait levonva tesz javaslatot az Ebktv. alkalmazásával pillanatnyilag megbízott fórumrendszer egyszerűsítésére, valamint az EBH profiltisztítására.

Tanulmányában Kádár nemcsak azt hangsúlyozza, hogy az EBH szerény létszámú személyi állománya nem alkalmas az Ebktv.-ben meghatározott meglehetősen széles hatáskör ellátására, hanem arra is rámutat, hogy a Ebktv.-ben meghatározott hatáskörök ellátása (például jogviták eldöntése, illetve jogsérelmet szenvedett felek képviselője más hatóságok előtt) egymással összeférhetetlen feladatokat ró a hatóságra, miközben például a közérdekű igényérvényesítéssel járó feladatok ellátására az ombudsman is hajlandónak és képesnek mutatkozik (48. oldal). Ezt a felvetést hivatott alátámasztani Szabély Katalinnak, a kisebbségi ombudsman munkatársának a kötetben közölt első írása, amely bemutatja a kisebbségi biztos vonatkozó gyakorlatát. A fejezet, azon túl, hogy összefoglalja az ombudsman tevékenységét mindazokon a területeken (például átfogó vizsgálatok), amelyekre nézve az EBH-nak a jelenlegi intézményes keretek között nem marad energiája, kitér azoknak a tényezőknél a részletes tárgyalására is, amelyek kifejezetten indokolják a kisebbségi ombudsman és az EBH közötti hatáskör- és feladatmegosztás újragondolását.

Az átfogó tanulmányok sorában különösen érdekes az EBH elnöke, Demeter Judit írása, aki egyetért azzal, hogy a hatóság törvényben meghatározott hatásköre túlzottan is terjedelmes. Fontos megállapítása az eljárástípusok számbavétele során, hogy az EBH hivatalbóli eljárásának a gyakorlatban komoly akadálya, hogy a sértett fél közreműködése nélkül a hatóság nem tudja lefolytatni a tényállás tisztázásához szükséges bizonyítást (72. oldal). Megjegyzi továbbá, hogy az EBH nem folytatott eljárást egészségügyi, társadalombiztosítási és szociális ellátásokkal kapcsolatos diszkrimináció miatt sem, részben mert erre más hatóságok is jogosultak (84. oldal). A tanulmányból kiviláglik, hogy a legtöbb eljárás közvetlen diszkrimináció miatt indul, és a sértettek sorozatos győzelmei ellenére is nagyon sok a hasonló tárgyú ügy. Ahogy Demeter Judit megjegyzi, az EBH tájékoztatási tevékenységének nem a diszkrimináció visszaszorítása az eredménye, hanem a hatósághoz érkező megalapozott beadványok számának növekedése (87. oldal).

A kötetben több írás szól az EBH előtti, illetve az Ebktv. szerinti eljárás általános kérdéseiről és

nehézségeiről. Ambrus Mónika tanulmánya a bizonyítás talán legkritikusabb kérdéséről, a bizonyítási teher elhelyezését vizsgálja nemzetközi összehasonlításban. Ezt követően részletesen ismerteti az antidiszkriminációs eljárásokban általánosan alkalmazott kétlépcsős vizsgálati módszert, amelynek első lépése a jogsértés valószínűsítése a sértett részéről, amelyet az alperesi bizonyítás, illetve kimentési kísérlet válasz lépése követ. Ambrus kimutatja, hogy az EBH előtti eljárásokban a sértett és mások összehasonlítása nem csupán mint a diszkrimináció fogalmi eleme jelenik meg, hanem a jogsérelem valószínűsítését is szolgálja, vagyis a megfelelő komparator beazonosítása, majd az összehasonlítás a bizonyítás elemévé válik (150. oldal).

Magicz András tanulmánya az egyenlő bánásmód követelménye megsértésnek egy különös esetről, a megtorlással szembeni védelemről szól. Bár nagyon kevés ilyen tárgyú ügyben járt el eddig az EBH, a kérdés azért különösen érdekes, mert döntéseiben a hatóság eltért a Tanácsadó Testület ajánlásától (171. oldal). Ez is igazolja a megtorlással kapcsolatos ügyek gyakorlati nehézségeit.

Az átfogó tanulmányok sorát két kitekintés zárja: Tóth Norbert tanulmánya a munkahelyi diszkrimináció különböző formáinak nemzetközi és európai uniós jogi áttekintését adja, míg Szabély Katalin második írása a gyűlöletbeszéd elleni hatékonyabb jogi fellépésre tesz javaslatot.

Az átfogó írásokat követően a kötet két kiemelt kérdéskörre összpontosít: az etnikai profilalkotásra, illetve a települési és kisebbségi önkormányzatok viszonyára. Majtényi Balázs és Pap András László az etnikai adatok kezeléséről ír, míg M. Tóth Balázs és Pap András László összehasonlító tanulmánya a magyar rendőrségi működést bemutató adatsorokkal konkrét javaslatokat tesz a rendőrségi törvény módosítására és az etnikai adatgyűjtés szabályozására (130. oldaltól). Az első tanulmány egyik igen fontos célkitűzése, hogy az igen szigorú magyar adatvédelmi szabályok ellenére is megcsillantsa egy olyan adatkezelési megoldás gyakorlati lehetőségét, amely lehetővé teszi a faji indíttatású bűncselekmények hatékonyabb felderítését (106. oldaltól). A második tanulmány fontos érdeme, hogy a Magyar Helsinki Bizottság által folytatott, a magyar rendőrség igazoltatási stratégiáját vizsgáló empirikus felmérés (STEPSS-projekt) eredményeit és tanulságait leszűrve (116. oldaltól) tesz konkrét jogalkotási ajánlásokat.⁴ A tanulmányok módszertani igényességének dicsérete mellett fontos megjegyezni, hogy az írások megállapításai számos ponton illeszkednek európai és nemzetközi civilszervezetek azon törekvéseinek sorába, amelyek egyik célja a faji gyűlölet által

fűtött erőszakos bűncselekményekkel szembeni hatékony fellépés, másik célkitűzése pedig a „nemkívánatos” társadalmi csoportok etnikai profilalkotással történő állami kontrolljának visszaszorítása emberi jogi eszközökkel.

Amint azt Szabély Katalin első írása is megállapítja: hazánkban a származáson alapuló diszkrimináció nem deviancia, hanem széles támogatottsággal bíró (értsd „normális”) társadalmi magatartás (63. oldal), a kötet tehát különösen fontos feladatot lát el a származási (etnikai) alapú diszkrimináció enyhítéséért felelős intézményrendszer kurrens kérdéseinek részletes bemutatásával. A kötetet záró írásokban Kállai Ernő kisebbségi ombudsman és Zsebéné Dobó Marianna a települési és kisebbségi önkormányzatok viszonyát értékeli antidiszkriminációs szempontból. A terület potenciálisan kritikus természetére már Demeter Judit írása is utalt, amikor emlékeztetett arra, hogy az EBH eljárásának nem célja, hogy átvegye a települési önkormányzatok feletti törvényességi ellenőrzés hatáskörét (85. oldal). Az írások egyértelműen kimutatják, hogy bár a települési és kisebbségi önkormányzatok nem állnak egymással hierarchikus viszonyban, az együttműködési hajlandóság hiánya és az elégtelen konfliktuskezelési megoldások gyakran okoznak állóháborút a szervek között. Zsebéné továbbá megállapítja, hogy bár a konfliktusok természete eltérő a kisebbségi népességcsoport létszámától és szociális helyzetétől függően, a kisebbségi és települési önkormányzatok konfliktusmintázatában nincs úgynevezett etnikai tipizáltság (218. oldal). Különösen szomorú, hogy a konfliktusok megoldásban a konszenzuskeresés ritkán érzékelhető (218. oldal). Mivel a kisebbségi és a települési önkormányzatok együttműködése fontos feltétele volna az etnikai szegregáció megfékezésének, illetve visszaszorításának, egy felelős és hatékony szegregációellenes stratégia nem hagyhatja figyelmen kívül a kötetben található megállapításokat.

A tanulmányok különös érdeme, hogy az elemzések nagy hangsúlyt fektetnek a gyakorlati tapasztalatok és megfontolások közérthető ismertetésére, illetve nemzetközi összehasonlításban történő bemutatására. Az átfogó tanulmányok közül számos írás – a kötet szerkesztőjének szándéka szerint – fontos elemévé válhat a jogászképzésben és emberi jogi oktatásban felhasznált szakirodalomnak, míg számos másik valóban alkalmas arra, hogy ihletet adjon mind a gyakorló jogászoknak, mind a jogalkotóknak.

(Szerk.: Majtényi Balázs.
Budapest, L'Harmattan, 2009.
224 oldal, 1955 forint)

JEGYZETEK

1. *Discrimination in the EU in 2009*, Special Eurobarometer 317, angolul elérhető: http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Diversity/Policy/DiscriminationEU_2009sum.pdf.
2. A legutóbb megjelent művek sorában lásd BALOGH Lília – KÁDÁR András Kristóf – MAJTÉNYI Balázs – PAP András László: *Antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi alapismeretek*, Budapest, L'Harmattan, 2009, továbbá SZEMESI Sándor: *A diszkrimináció tilalma az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában*, Budapest, Complex, 2009.
3. Kovács Kriszta: *Erős elv, gyenge jogvédelem: Az antidiszkriminációs gyakorlat kezdetei Magyarországon*, Fundamentum, 2009/4, 29.
4. A vizsgálatot korábban részletesen bemutatta PAP András László – SIMONOVITS Bori: *Abogy a lakosság és abogy a rendőr látja. Az igazoltatási gyakorlat tapasztalatai*, Fundamentum, 2006/2, 125–137.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI SZEMLE

A mostantól évente két alkalommal megjelenő új folyóirat szándéka szerint segít megvilágítani az Alkotmánybíróság egyes döntéseinek hátterét, hatásköreinek, eljárásának értelmezését. A lap első részében publikált határozatok felhívják a figyelmet az Alkotmánybíróság által évente elfogadott közel öt-száz határozat közül azokra, amelyeket a szerkesztőség (Paczolay Péter, a szerkesztőbizottság elnöke, Lábady Tamás, Harmathy Attila, Bragyova András, Kovács Péter szerkesztőbizottsági tagok és Trócsányi László főszerkesztő) a legfontosabbnak tart. A második rész az alkotmánybíráskodást érintő tanulmányokat, vitaindító írásokat tartalmaz.

A 2009/1. szám tartalmából:

Paczolay Péter: Töprengések alkotmánybírósági hatáskörökről

Döntések

Holló András, Trócsányi László, Lábady Tamás, Köblös Adél és Kemenes István tanulmánya

Vitaindító: a német Szövetségi Alkotmánybíróság sajtóhivatalának közleménye a bíróságnak a Lisszaboni Szerződésről szóló, 2009. június 30-i határozatáról; Vissilios Skouris, az Európai Bíróság elnöke előadása az Európai Bíróság és a nemzeti alkotmánybíróságok viszonyáról

JOGESETEK MAGYARÁZATA (JEMA)

A negyedévenként megjelenő folyóirat célja, hogy bírósági ítéleteket elemezzen, felhívja a figyelmet az érvelés sajátosságaira (esetleg hibáira), megvilágítsa a joggyakorlat fejlődési irányait. A folyóirat tematikája kiterjed a polgári jogi, munkajogi, büntetőjogi, közigazgatási jogi (értsd: közigazgatási bírósági ítéletek), alkotmányjogi (Alkotmánybíróság), európai jogi (Európai Bíróság) és nemzetközi emberi jogi (Emberi Jogok Európai Bírósága) döntések elemzésére. Az egyes folyóiratszámok (terjedelmüktől függően) nyolc-tizenkét esetelemzést tartalmaznak, ezt követi zárótanulmányként egy-egy érveléstani írás, adott esetben érveléstechnikai tanácsokkal. A folyóirat párhuzamosan jelenik meg papíron és elektronikus formában, amely a www.jema.hu webcímen érhető el. Kiadja az Opten Kft., a szerkesztőség tagjai: Jakab András, Menyhárd Attila, Osztovits András és Tóth Mihály.

A 20010/1. szám tartalma:

Alkotmányjog

Mészáros Bence: Az Alkotmánybíróság határozata a fedett nyomozókról. A fedett nyomozó büntetlenségét lehetővé tevő törvényi rendelkezések alkotmányosságáról

Tóth Tihamér: Az Alkotmánybíróság határozata a Gazdasági Versenyhivatal közleménykiadási jogáról. Jogállamiság és a joggyakorlatot ismertető közlemények

Magánjog és munkajog

Menyhárd Attila: A Legfelsőbb Bíróság elvi határozata a termékfelelősségről. Döntés a termék gyártóját terhelő felelősség és a külön jogszabályon alapuló (állami) helytállási kötelezettség viszonyáról

Petrovics Zoltán: Tremmel Flórián ügye a Legfelsőbb Bíróságon. Az egyetemi tanárok felmentésének kérdéséről

Büntetőjog

Gál István László: Molnár Csaba ügye a Fővárosi Ítéltáblán. Döntés az Országos Rendőr-főkapitányság Pénzmosás Elleni Osztálya vezetőjének vesztegetési ügyében

Tóth Mihály: A Fővárosi Bíróság ítélete az Erzsébet hídi tüntetés ügyében. Tüntetések és közérdekű üzem megzavarása

Közigazgatási jog

Bassola Bálint: A Legfelsőbb Bíróság ítélete az autópálya-kartell ügyében. Más eljárásban szerzett bizonyítékok felhasználhatósága a versenyfelügyeleti eljárásban

Vincze Attila: A Legfelsőbb Bíróság ítélete a regisztrációs adóról. Döntés az Európai Bíróságnak a magyar regisztrációs adóval kapcsolatos ítélete folyamatban lévő ügyekben való alkalmazhatóságáról

Luxembourgi joggyakorlat

Karsai Krisztina: A Katz-ügy. Az Európai Bíróság ítélete a pótmagánvádló tanúkenti meghallgatásáról

Wopera Zsuzsa: A Hadadi-ügy. A kettős állampolgárság megítélése a házassági perek joghatósági szabályaiban

Strasbourggi joggyakorlat

Koltay András: A Vajnai-ügy. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete a vörös csillag viselésének büntethetőségéről

Érveléstani – érveléstechnika

Jakab András: Ki a jó jogász, avagy tényleg jó bírót-e Magnaud?